

Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού

Διεύθυνση: ΣΤΑΔΙΟΥ 5, GR105 62, ΑΘΗΝΑ,
Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: posdep@posdep.gr Ιστοσελίδα: www.posdep.gr
Τηλέφωνο: 210-3689372 Fax: 210-3689376

ΔΙΟΙΚΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

6^η Συνεδρίαση, 27 Νοεμβρίου 2010, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2010

Α Π Ο Φ Α Σ Η

Θέμα: Απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής της ΠΟΣΔΕΠ για τη Μεταρρύθμιση της Ανώτατης Εκπαίδευσης

Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την ανώτατη εκπαίδευση στην Ελλάδα χρειάζεται **μεταρρύθμιση**. Το υπάρχον πλαίσιο που δημιουργήθηκε με τον νόμο 1268/82 βοήθησε σημαντικά στην ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι *δυσλειτουργίες* ωστόσο που εμφανίστηκαν έχουν δημιουργήσει την ανάγκη αλλαγών: αλλαγών **νοοτροπίας** και πρακτικών στο εσωτερικό της πανεπιστημιακής κοινότητας, αλλά και αλλαγών ως προς τις **νομοθετικές ρυθμίσεις**.

Στοχεύοντας στην *αναβάθμιση του Ελληνικού δημόσιου πανεπιστημίου*, η ΠΟΣΔΕΠ πιστεύει ότι απαιτείται η θεσμοθέτηση ενός **νέου λιτού νόμου-πλαίσιου** που θα λαμβάνει υπ' όψιν όλα τα θετικά του υπάρχοντος, θα διορθώνει τα λάθη και τις παραλείψεις και θα δίνει τη δυνατότητα στα ελληνικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης να λειτουργήσουν ανταγωνιστικά στον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας.

Οι προτάσεις που κατέθεσε η υπουργός στις 23 Οκτωβρίου 2010, μας βρίσκουν αντίθετους στα βασικά ζητήματα καθώς δεν προσφέρουν κατάλληλες λύσεις: με τις αλλαγές που προτείνονται για τη διοίκηση των πανεπιστημίων και την οργάνωση των σπουδών θίγεται ο χαρακτήρας της ανώτατης εκπαίδευσης ως δημόσιου αγαθού και καταστρατηγείται το αυτοδιοίκητο του Πανεπιστημίου, ζήτημα που εγείρει σοβαρό θέμα συνταγματικότητας. Διακατέχονται από το άγχος για «νέες» προτάσεις, αδιαφορώντας για τις *πρόσφατες αλλαγές* στα πανεπιστήμια και για μία **στρατηγική μετάβασης**, που θα διασφαλίζει τη συνέχεια στη λειτουργία των ιδρυμάτων και την επιτυχία των οποιωνδήποτε μεταρρυθμίσεων. Η στάση του υπουργείου συνολικά καταδεικνύει μία *τάση απαξίωσης* του έργου των πανεπιστημίων και *έλλειψη αυτοκριτικής* για τις σοβαρές ευθύνες της πολιτείας στη δημιουργία των προβλημάτων που αυτά αντιμετωπίζουν.

Η ΠΟΣΔΕΠ καταδικάζει τα φαινόμενα συκοφάντησης του ελληνικού πανεπιστημίου, που κλιμακώνονται καθημερινά μέσα από αρνητικά δημοσιεύματα, βασισμένα σε επιλεγμένα

στοιχεία, τα οποία έχουν ως στόχο να εξουδετερώσουν στην κοινή γνώμη την αντίδραση της ακαδημαϊκής κοινότητας στα προτεινόμενα μέτρα.

Η ΠΟΣΔΕΠ θα καταθέσει στο διάλογο για τη μεταρρύθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης τις δικές της προτάσεις. Αποδοχή του διαλόγου δεν σημαίνει άκριτη συγκατάθεση και εκβιαστική εμπλοκή σε ειλημμένες αποφάσεις. Η κυβέρνηση πρέπει να αντιληφθεί ότι οι απαιτούμενες αλλαγές δεν μπορούν να γίνουν παρά μόνο σε συνεργασία με την ακαδημαϊκή κοινότητα, χωρίς προσπάθειες επιβολής अपαραδέκτων ρυθμίσεων.

Η ΠΟΣΔΕΠ καλεί το Υπουργείο Παιδείας να λάβει σοβαρά υπόψη του τις προτάσεις της ακαδημαϊκής κοινότητας. Στην περίπτωση που εμμένει στις θέσεις του σε κομβικά ζητήματα (π.χ. Συμβούλιο διοίκησης, Πρυτάνεις εκτός του Πανεπιστημίου, άκριτη εισδοχή φοιτητών σε σχολές) η ΠΟΣΔΕΠ θα προτείνει **δυναμικές κινητοποιήσεις**.

Πλαίσιο Προτάσεων

Ακαδημαϊκή Διάρθρωση και Οργάνωση Σπουδών

Η μαζικοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης συνεπάγεται τη *διαφοροποίηση* του ρόλου των ιδρυμάτων. Ο τρόπος οργάνωσης των σπουδών πρέπει να προσφέρει προγράμματα σπουδών που να καλύπτουν τους διαφορετικούς στόχους και τα ενδιαφέροντα των φοιτητριών και των φοιτητών, και τις ανάγκες της οικονομίας της γνώσης –προγράμματα που διακρίνονται για το ισχυρό θεωρητικό υπόβαθρο, ή για την πληρότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης, ή για τη σφαιρικότητα της διεπιστημονικής προσέγγισης, κλπ. Δεν μπορεί να υπάρξει ένα μόνο πρότυπο υποχρεωτικό για όλους, αλλά πρέπει να επιτρέπονται διαφοροποιήσεις ανάλογα με τις γνωστικές περιοχές και τις ιδιαιτερότητες των ιδρυμάτων (άρα από Ίδρυμα σε Ίδρυμα, από Σχολή σε Σχολή)

Η προτεινόμενη κατάργηση των Τμημάτων ως ακαδημαϊκών μονάδων και η αντικατάστασή τους από τις Σχολές δεν ισχύει, με τον απόλυτο τρόπο που τίθεται, σε καμία χώρα του κόσμου. Τα **Τμήματα** πρέπει να παραμείνουν οι βασικές **ακαδημαϊκές μονάδες** σε ένα ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης, οι οποίες αντιπροσωπεύουν αυτοτελή επιστημονικά αντικείμενα (ειδικά στις επαγγελματικές σχολές). Οι **Σχολές** πρέπει να αναβαθμιστούν και να γίνουν οι βασικές **εκπαιδευτικές μονάδες** του ιδρύματος.

Η ΠΟΣΔΕΠ συμφωνεί με τη δυνατότητα οργάνωσης διατμηματικών προγραμμάτων, καθώς και με την διεύρυνση της δυνατότητας επιλογής μαθημάτων από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες. Διαφωνεί με τις σπουδές σε «ατομική βάση» και με τις σπουδές τύπου «ταχύρυθμης εκπαίδευσης» όπως τα προτεινόμενα μονοετή ή διετή προγράμματα. Είναι υπέρ της Διά Βίου Μάθησης, είτε ως επικαιροποίησης γνώσεων μετά τη λήψη πτυχίου, είτε ως δυνατότητας επανασχεδιασμού της επαγγελματικής σταδιοδρομίας.

Η **διαδικασία εισαγωγής στην ανώτατη εκπαίδευση** πρέπει να είναι αξιόπιστη, χωρίς να οδηγεί στην ακύρωση του εκπαιδευτικού ρόλου του Λυκείου, και χωρίς να συνιστά αμετάκλητη επιλογή του κλάδου σπουδών των υποψηφίων. Το σύστημα εισαγωγής στα ΑΕΙ δεν χρειάζεται να είναι ομοιόμορφο και ενιαίο: στις σχολές μεγάλης ζήτησης θα πρέπει οπωσδήποτε να

υπάρξει κάποιο σύστημα επιλογής έπειτα από εξετάσεις. Τα πανεπιστημιακά ιδρύματα πρέπει να έχουν αποφασιστικό λόγο στη διαμόρφωση των κριτηρίων επιλογής καθώς και στον αριθμό των εισακτέων. Η προτεινόμενη είσοδος σε Σχολές μπορεί να λειτουργήσει σε κάποιες περιπτώσεις, αλλά δεν είναι δυνατόν να αποτελέσει γενικό κανόνα.

Η ΠΟΣΔΕΠ προτείνει την κατάργηση των *μετεγγραφών* και των *κατ' εξαίρεση διαδικασιών εισαγωγής*. Ταυτόχρονα θεωρεί ότι πρέπει να προβλεφθούν *αξιόπιστες εναλλακτικές διαδρομές* στο σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης για άτομα μεγαλύτερης ηλικίας που επιθυμούν να επανέλθουν στην τυπική εκπαίδευση.

Διοίκηση των Πανεπιστημίων

Η απαίτηση για *αυτοδιοίκηση* των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, η οποία στην Ελλάδα είναι κατοχυρωμένη στο Σύνταγμα, πηγάζει από την ανάγκη *ακαδημαϊκής ελευθερίας* και αντισταθμίζεται από την υποχρέωση *κοινωνικής λογοδοσίας* εκ μέρους της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Για την ΠΟΣΔΕΠ, η διοίκηση των ιδρυμάτων πρέπει να είναι ισχυρή και ανεξάρτητη από ομάδες συμφερόντων μέσα και έξω από το πανεπιστήμιο, και να εξασφαλίζει την αποτελεσματική διαχείριση των ιδρυμάτων. Η διοίκηση πρέπει να απολαμβάνει της εμπιστοσύνης της πανεπιστημιακής κοινότητας και να διαθέτει δημοκρατική νομιμοποίηση από αυτή.

Το προτεινόμενο από το Υπουργείο σύστημα διοίκησης των πανεπιστημίων, το **Συμβούλιο Διοίκησης**, αποτελεί κακή μεταφορά του αγγλοσαξονικού μοντέλου (ΗΠΑ, ΗΒ, Καναδάς κ.λπ.) το οποίο όμως, στις χώρες που εφαρμόζεται, βασίζεται σε διαφορετικές παραδόσεις. Η προτεινόμενη μεταφορά του στην Ελλάδα, εκτός από τα προβλήματα συνταγματικότητας που αντιμετωπίζει, θα οδηγήσει σε *δυσарχία* και θα δυσχεράνει τη διοίκηση.

Για την ΠΟΣΔΕΠ, η εξασφάλιση της αυτοδιοίκησης και της λογοδοσίας των ιδρυμάτων επιτυγχάνεται ως εξής:

Η **Σύγκλητος** πρέπει να παραμείνει το *ανώτατο ακαδημαϊκό όργανο* και *όργανο διοίκησης του ιδρύματος*. Οι *διαχειριστικές αρμοδιότητες της Συγκλήτου* πρέπει να μεταφερθούν σε αναβαθμισμένες υπηρεσίες του ιδρύματος, υπό την εποπτεία του **Πρυτανικού Συμβουλίου**.

Παράλληλα με τη Σύγκλητο, λειτουργεί το **Συμβούλιο στρατηγικού σχεδιασμού και κοινωνικής λογοδοσίας** του ιδρύματος, με αποκλειστικά *συμβουλευτικές αρμοδιότητες*. Παρακολουθεί τη στρατηγική ανάπτυξης του Ιδρύματος και δημοσιοποιεί την ετήσια έκθεσή του.

Το Συμβούλιο αποτελείται από εκπροσώπους των μελών ΔΕΠ και από εξωτερικά μέλη, σε ίση αναλογία, συν τον Πρύτανη που συμμετέχει *ex officio*. Τα *ειδικά εκλεγμένα μέλη ΔΕΠ* του ιδρύματος που συμμετέχουν στο Συμβούλιο ΔΕΝ είναι (για το σύνολο της θητείας τους) μέλη της Συγκλήτου. Τα *εξωτερικά μέλη*, τα οποία μπορεί να είναι είτε Έλληνες είτε διεθνείς προσωπικότητες, επιλέγονται από τα ακαδημαϊκά όργανα.

Ο **Πρύτανης** εκλέγεται από την ακαδημαϊκή κοινότητα. Στην περίπτωση συμμετοχής στην εκλογή του Πρύτανη και άλλων συνιστωσών της πανεπιστημιακής κοινότητας, οι ψήφοι κάθε συνιστώσας πολλαπλασιάζονται με συντελεστή βαρύτητας και *σταθμίζονται* με το ποσοστό συμμετοχής των μελών της στην εκλογική διαδικασία.

Η *φοιτητική συμμετοχή* στη διοίκηση του ιδρύματος, ιδιαίτερα σε θέματα τα οποία άπτονται των ενδιαφερόντων των φοιτητών, όπως θέματα σπουδών, φοιτητικής μέριμνας, διεθνών εκπαιδευτικών

ανταλλαγών, πολιτισμού, αθλητισμού, κ.ά., μέσω **δημοκρατικά εκλεγμένων εκπροσώπων** των φοιτητριών και των φοιτητών, αποτελεί σημαντικό μέρος της δημοκρατικής διαπαιδαγώγησης στην οποία αποβλέπει η ανώτατη εκπαίδευση. Η έκταση και ο τρόπος συμμετοχής των φοιτητών στα συλλογικά όργανα διοίκησης ή στην ανάδειξη ατόμων σε θέσεις διοίκησης, ρυθμίζεται από τον εσωτερικό κανονισμό κάθε ιδρύματος, μέσα σε γενικά πλαίσια που καθορίζει ο νόμος. Στόχος της μεταρρύθμισης πρέπει να είναι η ποιοτική αναβάθμιση της φοιτητικής εκπροσώπησης στα όργανα που χειρίζονται θέματα φοιτητικού ενδιαφέροντος.

Θέματα Ακαδημαϊκού Προσωπικού - Αξιολόγησης

Η **αξιολόγηση των ιδρυμάτων και των ακαδημαϊκών μονάδων** αποτελεί ουσιαστικό εργαλείο για τη συνεχή βελτίωσή τους. Πρέπει να γίνεται με γνώμονα ακαδημαϊκά κριτήρια και ποιοτικούς στόχους που θα έχουν τεθεί, και όχι αποκλειστικά με ποσοτικούς δείκτες.

Οι συνεχείς διαδικασίες κρίσης για εξέλιξη του ακαδημαϊκού προσωπικού πρέπει να περιοριστούν. Οι διαδικασίες εξέλιξης πρέπει να είναι κλειστές. Η ΠΟΣΔΕΠ διαφωνεί με την προτεινόμενη μετατροπή του Λέκτορα σε προσωπικό με αποκλειστικά διδακτικό (και όχι ερευνητικό) έργο.

Η ΠΟΣΔΕΠ είναι επίσης υπέρ της σταδιακής κατάργησης του Π.Δ.407 και της θεσμοθέτησης θέσεων **Επισκέπτη Καθηγητή**, καθώς και **Μεταδιδακτορικών Ερευνητών** που απευθύνονται αποκλειστικά σε νέους κατόχους διδακτορικών, στους οποίους ανατίθεται αυτοδύναμο διδακτικό έργο. Βοηθητικό διδακτικό έργο παρέχουν οι **υποψήφιοι διδάκτορες**.

Τα Τμήματα και τα προγράμματα σπουδών **αξιολογούνται** υποχρεωτικά κατά τη διεθνή ακαδημαϊκή πρακτική από διεθνείς Επιτροπές Ειδικών. Στα πλαίσια της αξιολόγησης του Τμήματος αξιολογείται υποχρεωτικά και το διδακτικό προσωπικό των Τμημάτων, μόνιμο ή μη.

Οικονομικά θέματα

Η οικονομική διαχείριση των πανεπιστημίων πρέπει να είναι αποτελεσματική και χρηστή. Η χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές πραγματικότητες των ΑΕΙ (ως προς τις κτιριακές εγκαταστάσεις, τις ανάγκες σε εξοπλισμό, το ανθρώπινο δυναμικό, την ύπαρξη περιουσίας κ.ά.) και την αξιολόγηση, και διακρίνεται σε δύο τμήματα.

- Η **μισθοδοσία** του ΔΕΠ, του μόνιμου προσωπικού και των εργαζομένων με σύμβαση αορίστου χρόνου γίνεται κεντρικά.
- Οι λοιπές **λειτουργικές δαπάνες και δαπάνες δημοσίων επενδύσεων** καλύπτονται από συνολική χρηματοδότηση προς τα ιδρύματα, η οποία γίνεται:
 - κατά ένα μέρος με βάση τον όγκο των δραστηριοτήτων του ιδρύματος (κυρίως αριθμός ενεργών φοιτητών, σταθμισμένος για τα διάφορα πεδία),
 - κατά ένα μέρος με βάση ειδικές ανάγκες του ιδρύματος (για παράδειγμα, νέες κτιριακές ή ερευνητικές υποδομές),

- κατά ένα μέρος με βάση την αξιολόγηση του ιδρύματος (είτε ως επιβράβευση αριστείας, είτε ως ενίσχυση για την κάλυψη αδυναμιών που δεν οφείλονται στο ίδρυμα).

Στις δαπάνες αυτές εντάσσονται όλες οι δαπάνες που αφορούν τη στήριξη των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών, καθώς και η παροχή υποτροφιών με βάση διαδικασίες που ορίζονται από το ίδρυμα.

Ακαδημαϊκή και Χωροταξική Αναδιάρθρωση

Η δημιουργία αρκετών Πανεπιστημιακών Τμημάτων ή και ολόκληρων Πανεπιστημίων είναι αποτέλεσμα πελατειακών σχέσεων (ισχυρά πολιτικά πρόσωπα, παρέμβαση τοπικών κοινωνιών), ή εσωπανεπιστημιακών ισορροπιών και συσχετισμών δυνάμεων. Η ανεξέλεγκτη όμως και χωρίς σχεδιασμό ίδρυση ακαδημαϊκών μονάδων σε όλη την Ελλάδα υπονομεύει σοβαρά την ποιότητα και την οργάνωση της ανώτατης εκπαίδευσης.

Η αναδιάρθρωση της σημερινής γεωγραφίας των πανεπιστημιακών σπουδών πρέπει να γίνει με κριτήρια αφενός ακαδημαϊκά και αφετέρου περιφερειακής ανάπτυξης, έπειτα από **εθνική αποτίμηση των αποτελεσμάτων της περιόδου διεύρυνσης της τριτοβάθμιας**. Χρειάζεται επίσης να συζητηθούν σοβαρά τα κριτήρια συγκρότησης των πανεπιστημιακών σχολών στη χώρα μας, ως προς την **επιστημονική συνάφεια** και τις **επιστημολογικές προκλήσεις της εποχής**.

Η διαδικασία ενσωμάτωσης του διδακτικού και διοικητικού προσωπικού σε άλλα Τμήματα/Ιδρύματα, εφόσον προκύψει τέτοια ανάγκη, θα πρέπει να εξασφαλίζει τη μέγιστη δυνατή συναίνεση μετακινούμενων και Τμημάτων υποδοχής.

Ο Πρόεδρος

Νικόλαος Μ. Σταυρακάκης
Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Η Γραμματέας

Ευγενία Μπουρνόβα
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ε.Κ.Π.Α.